

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus IV. Super quibus rebus compromitti possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

cordes in electione tertij, Zoësius hic nu. 6.

Rem declarat casus in *dict. c. 12.* decisus. Nam, cum inter Guilielmum, & Ootonem, Laicos, controversia esset super quadam pecuniæ summa, Papa eam quibusdam Judicibus commisit; qui cum in causa procederent, denique partes in duos Arbitros compromiserunt, eâ formâ, ut, si ipsi discordarent, Judices delegati *tertium ipsis Arbitrium adjungerent*, retenta penes se potestate, partes ad Arbitrij observationem compellendi.

Et ita quidem factum, ut cum duo illi convenire non possent, tertius ipsis adjunctus fuerit, qui, cum eorum altero consentiens, contra unum compromittentium sententiam tulit. Et cum Judices illi delegati eum ad observationem compellere vellent, is se gravari sentiens, ad Sedem Apostolicam appellavit; sed Judices appellacione non obstante, excommunicationis sententiam in eundem tulerunt; his intellectis respondit Gregorius IX. si ita res se habeat, excommunicationis istam sententiam *declarandam esse irritam*, eò quod Cæsareis legibus decretum sit, ut compromissum *de assumenda persona incerta*, nullius roboris sit.

2754.

A dictis tamen excipe, nisi determinatè nominata sit persona tertia in casum dissensus; quia tunc cessat vitium *incertitudinis*; *gl. in cit. L. 17. §. si in duos*; vel tertia persona nominetur à Judice; ne causa maneat indecisa, *cit. L. 17. §. Principaliter*; & secundum hoc intelligitur *c. 61. de appell. & c. 39. de offic. Jud. deleg.* prout habetur in *c. penult. h. t.*

2745.

Not. 3. Arbitrum, post rem judicatam, super discordijs novis assumptum, non posse per suum arbitrium sententiam immutare, licet de componendo inter partes mandatum acceperit à Papa, nisi in scripto mentio fiat *rei judicata*, *c. 11. h. t. & Barb. ibid. n. 1. & 2.* Et sic statuit Honorius III. ut liquet ex seq. casu. Nam, cum inter Episcopos Feltrenensem, & Beluenensem ex una parte, & cives Tervinos ex altera parte, controversia esset super districtu, & quibusdam aliis rebus; ea per Episcopum Hostiensem, Apostolicæ Sedis Legatum, terminata fuit. Sed postea aliis exinde ortis discordijs, partes compromiserunt in *Ducem Venetorum*,

obsidibus ab utraque parte datis. Sed & Papa Honorius III. eidem Duci per literas mandavit, ut partes componere curaret: at, cum Dux à Legato *antea latam sententiam immutare ausus esset*, rescriptit Honorius, intentionis suæ non fuisse, ei committere, ut controversias, *lata per Legatum sententiâ* sopitas revocaret; quare mandat quibusdam à se delegatis, ut non obstantibus prioribus literis suis, quæcunque per Ducis arbitrium *adversus Legatam sententiâ* decreta esse invenerint, *in irritum revocent*, ac directè prohibeant Duci, ne ulterius in compromisso procedat; eundemque ad restitutionem obsidum, quos ad compromissi observationem stabilendam acceperat, per censuram Ecclesiasticam compellant.

ARTICULUS IV.

Super quibus rebus compromitti possit?

REsp. compromissionem fieri posse super quavis causa; nisi in alicujus præjudicium cedat. Hinc Ecclesia *exempta*, sine licentia Papæ, cujus vertitur præjudicium, non compromittit *super exemptione*, *c. 5. h. t.* Ortis enim controversiis inter Abbatem de Pigravia ex una parte, & Episcopum Merspergensensem, & dicti Abbatis Monachos quosdam ex altera parte, super iis, fide invicem data, à partibus compromissum fuit in Archiepiscopum Magdeburgensem, tanquam Arbitrum: præcipit Innocent. III. ut arbitrium, seu laudum Archiepiscopi observetur, *ijs exceptis capitulis, quæ contra libertatem, & exemptionem Monasterij, ac Capellarum ejus in arbitrio expressa fuerunt.* Nam tamen Abbas *ultro vellet*; tamen nequaquam posset *absque Romani Pontificis licentia renuntiare privilegijs*, ac indulgentiis; quibus indicatur, Monasterium illud ad jus, & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertinere.

2756.

Præter hæc not. 1. compromitti non posse super causa *criminali*, vel *matrimoniali*, *c. penult. 9. §. in matrimoniali, de integr. restit.* nec super causa libertatis, & reliquis, de quibus jam supr. Not. 2. si Judices delegati non possint convenire *in dubio suæ jurisdictionis, Arbitros super ea materia eligendos esse*, ut dicitur in *c. pastoris*.

2757.

floralis, 14. de rescript. ibi: quòd si inter se non consentiant, hoc casu (tametsi plures sint Judices ex una parte delegati, quàm ex altera parte) communi partium litigantium consensu Arbitri eligendi sunt, qui controversiam hanc definiant, videlicet, an ad priores, an ad posteriores Judices cognitio pertineat?

Not. 3. si Judex recusetur, eligendos esse Arbitros ad causam recusatationis cognoscendam, nisi ea in jure expressa, aut aliàs notoria sit; aut recusatatio manifestè injusta, & frivola; ita statutum est in c. suspitionis, 39. de offic. Jud. delegat.

Quidam enim Judex, ut dicitur loco cit. à Reo, ut suspectus recusatus erat. Ad causam hanc suspitionis cognoscendam Arbitri à partibus electi sunt: sed dubitabatur, utrum Judex recusatus Arbitris terminum præfinire possit, intra quem cognoscere debeant? Respondit Greg. IX. quòd non possit; cum ipse in hac causa suspectus sit, ne forte noceat; sed ipsimet Arbitri partibus terminum ad probationes suas afferendas statuere, sicut & alia omnia agere debeant, quæ ad hunc suspitionis articulum spectant. Verùm Judex delegatus (cui unà cum jurisdictione, reliqua etiam, sine quibus ea exerceri nequit, commissà censentur) Arbitros compellere potest, ut vel concordent in eadem sententia, vel tertium Arbitrum advocent, cum quo unus, vel ambo consentiant, ne alioquin causæ principalis definitio plus justo differatur.

2758.

Not. 4. etsi, cum recusatur unus Judex ex duobus delegatis à Papa cum clausula: quòd si ambo non possunt, unus in causa procedat, Judex non recusatus debeat cognoscere de justitia causæ recusatationis; si tamen careat eà clausulà, recurrendum esse ad Arbitros, ut hi cognoscant super ea. Sic Bonifacius VIII. in c. si contra, 4. de offic. Jud. delegati in 6. Not. 5. si unus ex duobus delegatis totam causam alteri collegæ suo subdelegavit, & hic (subdeleganti propositis ante partium citationem probationibus) tanquam suspectus ab illis recusetur, subdelegantem de causa recusatationis posse cognoscere, juxta c. super questionum, 27. §. Porro, de offic. Jud. deleg. ubi tamen nota, nos non dicere in dato casu posse ad subdelegantem appellari; sed tantum causam recusatationis

cognosci. Nam appellatio fieri deberet tunc ad Papam; ad subdelegantem autem solum, si non totam causam subdelegavit, ut dicitur in cit. §. Porro.

Not. 6. Si inter Episcopum, & Clerum controversia sit in causa civili, Arbitros ex partium consensu pro ejus cognitione constituendos esse, per 11. q. 1. c. si Clericus, 46. ibi: si fuerit negotium ipsius Episcopi, apud Arbitros ex utraque parte electos, audiatur negotium; sic Concilium Chalcedonense c. 9. Not. 7. quòd, etsi Arbitr non possit restituere in integrum; si tamen in causam ipsi commissam incidat quæstio restitutionis in integrum, posse illam ratione compromissi decidere determinando, an, necne à Judice petenda sit? sic Layman in c. causa, 19. de in integr. restit. n. 8. & constat ex ipso c. causa, ubi dicitur, restitutionem in integrum peti debere à Judicibus ordinarijs, administrationem habentibus, vel ab eorum delegatis; siue causa restitutionis ipsis specialiter delegata sit; siue ea in commissam controversiam incidenter veniat: at verò delegatòs à Judicibus ordinarijs, qui non administrationem, sed simplicem jurisdictionem habent, sicuti & Arbitros, de causa restitutionis cognoscere non posse, nisi incidenter.

2759.

Not. 8. quamvis Arbitri eligi non possint, qui arbitrentur super exemptione Ecclesiæ, vel Monasterij, ut diximus supra; posse tamen definiri per eos controversiam de capella, seu Parochia, utrum pleno jure incorporata, seu subjecta sit tali Monasterio? ut colligitur ex c. cum olim, de Præscript. & Abbat. ibid. n. 8. Not. 9. coram Arbitris non esse locum reconventioni, nisi sint Arbitri juris. Nam, ut refertur in c. dilectus, 6. h. t. cum Reus in judicio conventus Actorem coram eodem Judice reconvenire possit, c. 1. & 2. de mutuis petition. videbatur, quòd idem etiam in arbitrio locum habeat: sed Innocent. III. neganter respondit; propterea, quòd Arbitri de iis tantum judicare possint, super quibus in ipsos compromissum fuit.

Not. 10. discordiam in causa electionis per Arbitros terminari posse, in ordine ad compromittentes, non autem confirmatorem, cui præjudicari non potest. Ratio sumitur ex decisione Honorij III. in

c. ex

c. ex parte, 10. h. t. Cùm enim Canonici Ecclesiæ S. Cuniberti in discordia eligerent, alij quidem Henricum de Juliaco; alij verò, Conradum de Lambardia; duo isti curarunt compromissum fieri in Archiepiscopum Coloniensem: is causæ meritis, diligenter auditis, ac perspectis, diem partibus designavit ad sententiam definitivam ferendam. Interea autem moritur Henricus; quo audito Archiepiscopus prohibuit Canonici, ne pendente suâ sententiâ, ad aliam electionem procederent; sed aliqui non obtemperantes, *Beatum*, Canonicum Coloniensem elegerunt.

Igitur, cùm die constituto in *præsentia partium compromittentium* sententiâ ferri deberet, *Beatus* ille electus venit, & allegavit ulterius procedendum non esse; cùm *per Henrici mortem* compromissum finitum fuerit. Super hac re consultus Honorius III. respondit; tametsi compromissum *morte Henrici finitum fuerit*, tamẽ de prioris electionis meritis cognosci prius oportuisse, quàm procederetur ad secundam: quandoquidem, si Conrado superstiti jus competat ex electione, satis constat, posteriorem penitus non valere.

2760. Ex hoc c. colliges præterea, Arbitrum, suam sententiam in præsentia compromittentium pronuntiare debere, & quidem intra tempus ipsi à partibus constitutum; alias expirat compromissum, nisi temporis prorogatio Arbitro concessa sit. Colliges 2. duobus in discordia electis; morte alterius, vel renuntiatione, aut causâ eidem abjudicatâ, procedi ad electionem novam non posse, nisi finita lite super jure coelecti superstitis. Colliges 3. si in Ordinarium super causa electionis compromissum est, morte unius compromittentium finiti compromissum, non autem jurisdictionem ejus ordinariam; constat ex c. 10. *supr.*

ARTICULUS V.

De sententiâ, seu pronuntiatio Arbitri.

2761. Solam Arbitrorum juris pronuntiationem, seu arbitrium, esse propriè *sententiam*, constat ex dictis; reliquorum autem, arbitramentum, vel *laudum*, ut diximus *nu.* 2743. olim ex arbitrio non erat actio, nisi intervenisset stipulatio de

Tom. I.

stando arbitrio sub pœna, quæ petebatur; vel si simpliciter conventum est sententiæ stare, erat actio incerti; L. 27. ff. h. postea verò ex sententia Arbitri *homologata* (id est, *expressè vel tacitè per silentium 10. dierum comprobata*) data est actio, & exceptio, L. *pen. C. h. t.* Et hoc procedit etiam de jure Canonico, si arbitrium, peccatum, quod à partibus remitti nequeat, non continet, modò servati sint fines, & forma compromissi, c. *non sine, 2. h. tit.* ubi hoc confirmatur sequenti casu.

Robertus Archidiaconus in Ecclesia S. Alphridi Sacellanum instituit *Alanum*: mortuo Roberto nepos ejus (ex fratre) Marcus, qui Roberto successerat, Alanum denuò instituit, seu potius confirmavit: sed postea multis eum exactionibus indubitè gravavit; ac denique Capellaniâ cedere voluit, promissis ei quinque marchis argenti pro annua pensione; sed cùm *Alanus* morem gerere nollet, eum Capellaniâ spoliavit.

Cùm verò *Alanus* exul justitiam obtinere non possët, nec suam ulterius inopiam sustinere, Marcus per fraudem extorsit à dicto *Alano*, ut juratus consentiret in duorum Clericorum super hac re arbitrium. Hi *Marco* faventes jusserunt, ut acceptis quinque argenti marchis, lite, ac jure suo cederet. His intellectis mandavit Alexander III. Archiepiscopo Eboracensi, si cognoverit, dictos Clericos, *tam nequiter arbitratos esse*, Presbyterum *Alanum*, ab observatione juramenti, Apostolica autoritate, absolvat: sin autem arbitrium, seu laudum illorum æquum esse intellexerit, utramque partem ad ejus observationem, postposita appellatione compellat.

Not. præterea, sententiam, ab alijs prolatam post mortem unius ex Arbitris assumptis, non tenere per c. 10. h. t. intellige, si constituti sint, ut arbitrentur *simul*; nec etiam si prius moriatur unus compromittentium. Compromissio enim non extenditur ad hæredem, nisi aliud sit cautum. Nam compromissum est transactio; Barb. *in c. 11. h. t. n. 6.* nec transit ad successores, vel hæredes compromittentium; & morte etiam unius compromittentium finitur. c. *fin. h. t.* nisi expressa fiat mentio de illorum successoribus, vel hæredibus.

N n n n

Not. 2.